

23 dikter

Staffan Castegren

Fritext förlag

Innehållsförteckning

Om kulturklimatet	3
De osynliga magikerna	4
Bluesette	5
Isbjörnen på Skansen	6
En annan tid	7
Klagosång	8
Att lära sig orden	9
En tågresa	10
Tidens mysterium	11
Svedjebruk	12
Vinter ännu	14
Styv kuling	15
Programmet presenteras av ...	16
När klockan pinglar i dörren	18
Vårens dofter	19
Svensk landsbygd	20
Blommorna	21
Skillingtryck	22
På väg till jobbet	24
Dimmigt	26
De stora orden	27
Handlingslistan	28
Ännu en dag	29

Kulturnämnden sammanträder

Om kulturklimatet

Är det nu så
som kulturnämnden vill
att artisten ska vara
en entreprenör,
och kan han sitt verk
inte rätt annonsera
så är han ej heller artist,

då tänker jag stilla
på vete som sållas
och agnar som spars
på parnassen,
och vedartat styvnar
när blommorna dör
i marknadskrafternas snålblåst.

De osynliga magikerna

Det finns inga klasser mer,
finns inget vänster och höger.
Vi hänger i värmen på krogen
när gubbarna river i köket,
färgstarka typer från Lettland
med svensk chef och rot-bidrag.

Alla problemen är ju borta.
Vem dör i Kongo-Kinshasa?
Mobilerna bara växer
ur AI utan ansvar.
Det finns inget slavarbete,
mer än möjligen i Asien, men vadå?

Maten smeker och fönar.
Tallrikar kommer och går.
Svensk demokratisk frihet.
Ingen ryggvärk, inga skärsår,
Flygbränslet är så raffinerat.
Aldrig förr har luftlagren mått så bra.

Ja, det är sånt som vi hört,
från osynliga magiker.
och vi är nöjda med den livsstil
som våra banklån tillåter.
För det var precis det här vi ville
i den där drömmen vi vagt tycker oss minnas.

Bluesette

Solen kör buss nerför Västerbron,
himmelsron. Kungsholms torn
som badar fötterna i Riddarfjärden.
Stan är vacker. Ja, det är den,
här ifrån Långholmens gröna paviljong.

Bluesen den fladdrar så lätt så lätt
rätt och slätt en bluesette.
Inga tunga ord om sorg och smärta,
plågad själ och brustet hjärta,
ändå finns blåtoner gömda i min sång.

Här kan ingen annan se oss
vi kan ligga tysta tätt intill varandra,
timmarna kan bara vandra,
våra vilda fåglar kan dra
ut i sommarnattens varma kupa,
våga vindar och sen stupa
ner hit till oss på vårt läger än en gång.

Fattiga och rika, tjuvar och poliser,
se det konstifika Kaknästornet lyser.
Där börjar skärgårn med öar och kobbar,
men här går nattens barn på skiftet
roar sig och jobbar.
En varg i Kungsan bara ylar natten lång.

Natthimlen spelar sin melodi,
nostalgi, här är vi.
Kyrktorn fåktas emot månens skära
högt i rymden, ändå nära,
plötsligt slår klockorna elva ding ding dång

Tonerna stiger mot Skinnarvik,
skön musik, varm och rik.
Känslan lyfter, den är god och tvåsam
ändå är man alltid ensam,
men sången står stadig och vacker som en ros,
och det är ingen blues,
nej, det är en bluesette.

Detta är en text som jag gjort till Toots Thielemans låt.
Du kan höra hur den låter här.
<https://www.youtube.com/watch?v=sqZzEYuHbZY&t=11s>

även jag ska bli sjuk av längtan ...

Isbjörnen på Skansen

Nånstans vet jag att mamma är galen,
men jag följer henne ändå,
för jag kan inget annat.

De har grävt oss ett hägn
där vi aldrig kan rymmas,
även jag ska bli sjuk av längtan.

Men jag känner norr i nosen,
och jag bygger det språng jag en gång ska ta
över muren och de skrämde ansiktena.

En annan tid

Tyst, stör inte lövsångaren.
Han smyckar sin del av skogen
med valv av blå girlanger.

Låt den gröna mossan dofta
fuktig jord och blod och kön.
Din oro tillför ingenting.

Bladskuggor vandrar värdigt
över dig och markens myror
och mäter ut en annan tid.

Klagosång

Jag trodde på Magdalena Andersson.
Hon skulle ge sossarna en ny resning
och göra oss svenskar stolta igen.

Jag trodde på henne just för att hon var kvinna.
Jag var lika korkad som Nobelpriskommittén i Oslo
som gav Obama fredspriset för att han var svart.

Som om en kvinna inte skulle kunna vara militarist
och stödja USA:s vanvettiga världsherravälde
och slumpa bort gemenskap och solidaritet.

När jag ser henne svassa för Erdoğan mår jag illa.
Vi pratar om ledaren i ett djupt odemokratiskt land
som fortfarande förnekar mordet på miljontals armenier.

Sverige ska inte vara i allians med Turkiet eller USA.
Vi ska vara fria att kritisera förtrycket av kurder
och USA:s vapendyrkan och otyglade militarism.

Sverige ska vara ett föredöme, inte som militärmakt
utan i kampen för fred, miljö och jämlikhet.
Vi ska rusta ner, inte ge plats åt USA:s kärnvapen.

Jag trodde på Magdalena Andersson.
Hon skulle bli känd i historien
som Sveriges första kvinnliga statsminister.

Men så blir det inte. Hon kommer att bli ökänd
som den som gav upp den 200-åriga alliansfriheten
och ödslade resurser på miljöförstörande upprustning.

Hon skulle varit socialist, feminist och miljövän.
Men hon vill hellre sitta på Nato-möten med eliten
och bestämma var nästa krig ska utkämpas.

I vilket land tycker du, Magdalena Andersson
att män ska döda varandra, att kvinnor ska våldtas och naturen brännas?
Rådsvill och ledarlös står sannerligen den svenska arbetarrörelsen.

Tänk att få sitta med denna kyligt krassa fågel ...

Att lära sig orden

En häger i snåren vid stranden
spanar vaksamt med sitt gula öga.
Jag söker en lyrisk bild,
men går vilse bland orden
i mitt mögliga bibliotek.
Tafatt skapar jag en helt annan häger
fången i samma bur
där jag själv hukar med gallret i munnen.

Men plötsligt sitter jag ändå
med just denna kyligt krassa varelse.
Vi två, med en öl och en spann småfisk.
Naturen skriver ingen sublimerad poesi,
håller inga tröstande predikningar.
Den är bara vad hungern, lusten och skrällen visar.
Tysta ska vi vänta och lyssna
och så ska jag lära mig att lära mig orden.

En tågresa

Rotlös och fri
tumlar skogen genom fönstret.
Rutan strimmig av höst.

Tysta runt omkring mig
blågröna algers ättlingar,
rakt nedstigande
i sina öronmusslor.

Månen färdas
gåtfullt med oss,
och lyfter mina drömmar
hän till vitfåglars glidflykt.

Då stannar tåget
(Var det verkligen hit jag ville?)
och jag stiger av.

Tidens mysterium

Först kommer nu.

Sen kommer sedan.

Sedan kommer efteråt
och sen ingenting.

Väldiga sparmoln i Vita bergen
för dem kvittar det lika.

För artdöd och monokultur ska andra människor svara ...

Svedjebruk

De kom över havet från öster
tysta skogsfinnar på jakt efter ödemark,
folktomma skogar att bruka på gammalt sätt
hugga, barka, bränna och sedan i askan
sätta svedjeråg, rovor och kanske en blomma.

Men den magra jorden gav några år bara
sedan måste nästa skog vara bränd och redo
och sedan nästa och nästa tills efter många år
de åter röjde platsen där de börjat, och i askan
satte sin svedjeråg, sina rovor och kanske en blomma.

Men kronan ville bruka skogen på annat sätt
odla högmod och stormaktsdrömmar,
stångjärnshyttor för export och vapen,
tjäpkokerier till krigsflottors behov
och skogsfinnarna drog tysta vidare norrut.

Men tiden hann alltid i kapp dem
Sågverk och massafabriker vid norrlandskusten
hade omätliga behov av hugget timmer.
Mot baggböleri och storbönder stod de sig slätt
och de slutade som skogsproletärer hos bolagen

Men svedjebruket fortsatte i än större skala.
När träden börjat sina hittade man nya skogar
miljontals år gamla, smälta till olja och kol,
och de brände och brände utan sans
för att driva sina monstruösa fabriker.

Skogsfinnarna levde trots allt ett cirkulärt liv.
När barnbarnen kom åter till gamla svedjor
hade brandnavor, sly och barrskog återhämtat sig.
Till dagens skövlade kalhyggen bär de ingen skuld.
För artdöd och monokultur ska andra människor svara.

Dagens svedjebruk lever i ständig obalans
med vatten, sten, jord, luft, växter och djur.
De fiskar rent i haven, mal berg till död lera,
utarmar jorden och förändrar lufthavet.
De ger folk betalt för att förspilla sina egna liv.

Och varför gör de allt detta, är det för sitt livsuppehälle?
Nej, det är för att öka sin redan groteska rikedom.
De vet att de fördärvar grunden för allt liv,
men ännu en lustjakt, ett flygplan, ett vinslott
och känslan av den totala makten, är alltid viktigare.

De finns i alla länder och lyder inga länders lagar
blott den egna gruppens, den lilla eliten
som vistas i en högre sfär på en ofattbar olymp.
Där ser de ner på sina marionetter, politiker, militärer
domare, skribenter och det fördummade folket

För de äger allt, den bästa jorden, de största husen,
industrierna för vapen, bilar och tröstegods.
Deras båtar och medier fraktar råvaror och lögner
deras pengar och tankesmedjor förblindar oss
till okunskap, aningslöshet och handlingsförlamning

Vi lever i knivseggarnas tid. Varje beslut kan kasta oss
antingen mot förintelse eller återhämtning.
Eliten ger aldrig med sig. Deras idioti och girighet
kommer att förstöra villkoren för människor
och många andra livsformer. De måste helt enkelt bort.

Men var finns de svedjebönder som nu skulle behövas
till att bränna av allt sly av tvivel och tröstlöshet?
Var ska elden tändas som samlar världens alla folk,
till att störta våra herrar och rädda vår jord?
Men här tar dikten slut. Den orkar frågan, men inte svaret.

Vinter ännu

Solen når knappt över Årsta skog,
det är vinter ännu en tid.
Men kåta talgoxar sjunger om våren,
stålspek i vindstilla väntan

Styv kuling

Jag hukar vid stranden
i rytande kuling.
Byarna sliter i havet.

Det dånar i träden
och skumrökslianer
kränger mot bråte och tång.

Men tärnorna klipper
lekfullt i blåsten,
självklara vindakrobater.

Och flygfän och frömjöl
tumlar åt fjärran
i myllrande larmande sång.

Ingen lyssnar

Programmet presenteras av ...

Börjar med maten
mise en place
väga och mäta
skära och hacka.

Teven står på
men ingen lyssnar
mer än jag
som inte vill.

Rotselleri och
schalottenlök.
Vädret presenteras av
OKQ8.

Strimlad paprika
lövbiff och salt
pepparsalami.
Snutar i New York

programmet presenteras av
Handelshögskolan.
Citronen ger syra
sojan umami.

Familjen som hörs
på avstånd i rummen.
Ugnen som knäpper.
Det lyckliga Afrika

i samarbete med Lundin oil.
Dijonsenap och
grönmögelost
pinjenötter, rostade i torr stekpanna.

Miljontals stormtroupers
dör i torr stekpanna
Programmet presenteras av
Centralförbundet Folk och Försvar

Dofter från ugnen
en skvätt i glaset
cashewnötter.
Basmatiriset ska på.

Tunna skivor kavring.
För femteklassare:
Vem vet mest
om lårgap och foundation?

I samarbete med
Katolska kyrkan.
Maten är klar!
Kan någon stänga av teven?

När klockan pinglar i dörren

Det kunde varit en pjäs av O Neill
eller Robert E. Sherwood.

En man och en kvinna
på flykt ifrån fasorna i Syrien

De kom till Sverige, men kunde inte sluta fly.
For från Trelleborg till Fittja,
från Gottsunda till Boden.
Landade i en bruksort i Bergslagen.

Där har de en enkel restaurang.
Säljer hamburgare och pommes frites
till dem som ännu bor kvar: jobbare,
arbetslösa, unga som längtar bort,
sossar, sverigedemokrater.

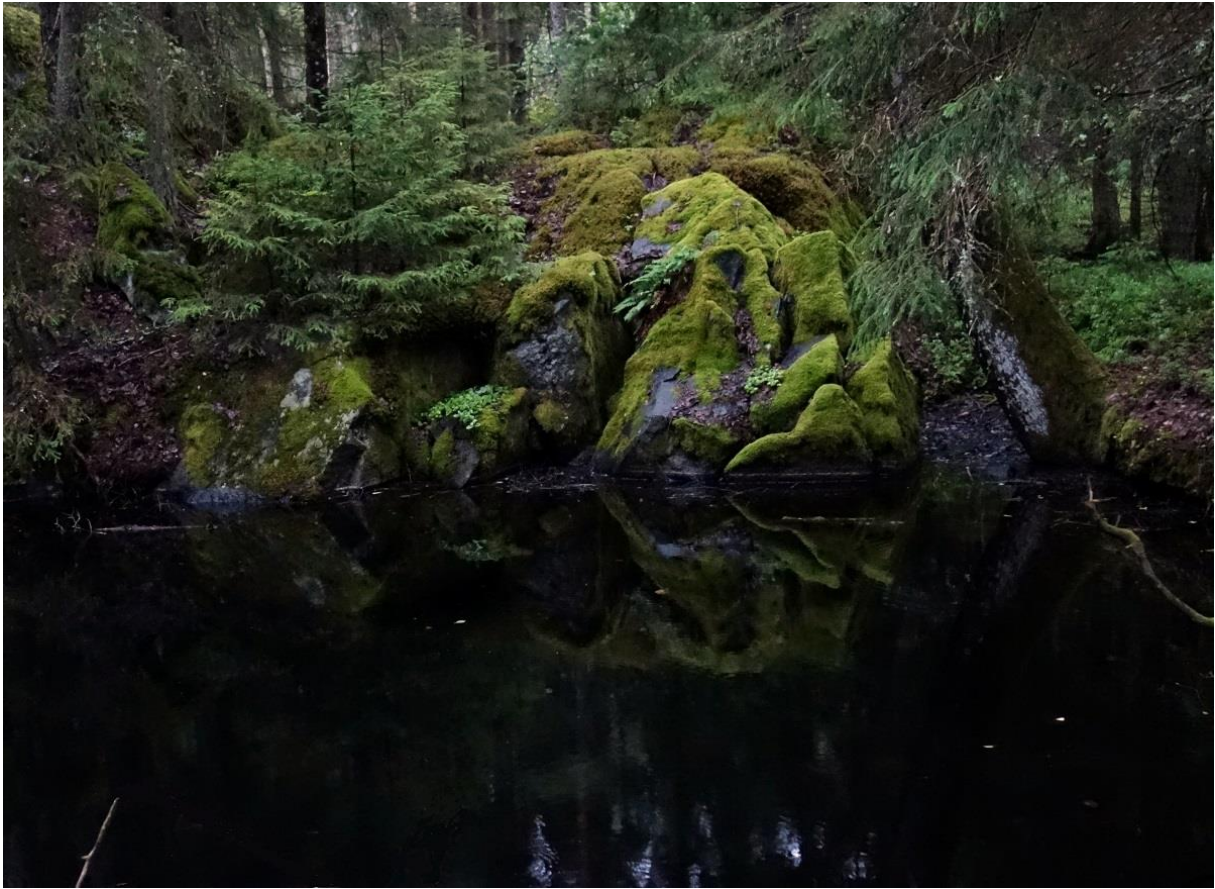
De berättar inget om sitt liv.
Inget mer än vad deras ögon säger
när klockan pinglar i dörren
och de hastigt tittar upp
för att se vem som kommer.

Är det soldaterna som stal deras getter
och brände inne deras grannar?
eller de falska sjukvårdarna
som plundrade alla hus i byn
efter det amerikanska flyganfallet?

Är det journalisten från Europa
som erbjöd mat och cigaretter
om de ville gråta på bild
över ett barn de aldrig sett
med onda flugor i ögonen?

Och fast det alltid bara är Lasse från Postnord
Eva i Hemköp eller Bengt-Erik,
den utstämplade skolvaktmästaren,
väcker den pinglande klockan alltid
samma hjälplösa ångest.

För de vet att radhusen, tallarna
och länsvägen där utanför bara är yta.
När som helst kan himlen mörkna,
ökenvinden piska, dörren öppnas
och främmande män komma in
– som i en pjäs av O Neill.

Pollenberusning...

Vårens dofter

Skogen viskar om sländor
pollenberusning
och snar närhet.
Feromoner, ännu helt få, rör sig
i lufthavets hemliga flöden.

Mjuka blommor öppnar sig
mot hårda vingar
och kitinstyva mundelar.
Tid för känslolösa möten
i vårens bråda famntag

Svensk landsbygd

Tidig vår, i spröda kvällen
snöljus över lagårdshällen.

Trötta tranor, våta vipor
söker sina viloställen.

Hästen trampar i sitt stall,
luften sträv och kall

Björken blågrå, vårstinn bäcken,
risig ännu rosenhäcken.

Oro svävar in från söder
i de höga fågelsträcken.

En obeskrivligt sorgsen hund
gnyr mot himlens rund.

Halvvägs ner i dalen
glimmar några ljus
från förskolelokalen
i gamla folkets hus.

Och ner vid Dammbro kilar
där älven gör en sväng
står vildgässen och vilar
på Mjölnegårdens äng.

Tidlöst tystnar suset
som skogen burit på.

Nu slocknar sista ljuset
i natten dunkelblå.

Lätta skyar, plötsligt står en
måne över videsnåren.

Jorden skälver, marken doftar
hetsande och starkt i våren.

Stilla över vall och mo
en dag har gått till ro.

Denna text har jag tonsatt. Du kan lyssna här.

<https://www.youtube.com/watch?v=eH11WOsdo88>

Blommorna

Somliga blommor vägrar att ge sig.
Man hör dem tjurskalligt muttra:
Vintern är bara ett påfund,
frost en mental konstruktion.

Somliga blommor kan inte sluta
att slåss för en klokare värld:
Krig är så otroligt korkat,
vanmakt så vanvettigt dumt.

Somliga blommor nära mitt öra
viskar en sång och en saga:
om skogen som grönskar om våren,
om kärlek som aldrig ska dö.

Somliga blommor växer i skuggan.
Från tomhet till tomhet de går.
Vissnandet endast är säkert.
Ledan vårt enda försvar.

Somliga blommor bär på ett gapskratt
men kronbladen skimrar av sorg.
Dumskallars löjliga högmod
Drömmens otillräcklighet.

Skillingtryck

Vår by den är gammal.
Den ligger i slänten
med husen tvärbent mot älven.

Här bor just så många
som skvaltkvarn behöver
så många som jorden kan föda.

Men nittonhundratolv
var det någon som fann
en berghäll med brytbar porfyr,
och i tio års tid
var vår by helt förvandlad
när stenhuggarfolket kom hit.

De fick bo upp på höjden
där snödrev och vind
ruska om deras gråa baracker.

Handelsbon frodades,
krögarn blev rik.
Tills stenåldern plötsligt tog slut.

Nu blev det som vanligt
och folket försvann.
Vår by var sig märkvärdigt lik.

Fast många blev kvar
i lungsot och spanskan
vår gravplats blev nästintill full.

Efter år av debatt
tog man så ett beslut
om att schakta där främlingar låg.

En murken dunst
upp ur jorden steg
av något vi ej borde rört.

Och sen dess är det så
att om nån snart ska dö
som ett omen i kyrkogårns träd

sitter korpar och väntar
på dödgrävans grop
och på högen av matjord bredvid.

Ett kors av porfyr
som i kyrkan står
på altarets vita duk

och sotsvarta fåglar
som siar om dödsfall.
Det är allting i dag som finns kvar.

Danviksgatan vid stearinfabriken ...

(Bild från Konsums arkiv)

På väg till jobbet

En röd buss
yrvaken som en hönsfågel.
Första turen mot Hjorthagen,
sitter på min vanliga plats.
Drömraster om en hårdhänt lärare
löser sakta upp sig i kaffebeskan.

Glest i immiga rutor
andra slitna kavajer.
Akvariegråa ansikten
drömligt vaga
med egna drömmar
om dem vars nävar kroppen minns.

Ledan lyfter utan lust
en bild av Arnes fru
halvklädd kvar i sängen
i tvåan på Danviksgatan,
van vid nöd och mäns sträva händer
och stanken från stearinfabriken.

Samma gator varje dag.
Jag ser dem inte längre.
Lukten i håret som aldrig går ur
från gasverkets mullrande koksugnar.
Jag håller platsen bredvid mig.
I busskön vid Slussen, Arnes keps.

Dimmigt

Du och jag
Vi tar tunnelbanan över till Paris
Jag är Jean Paul Sartre och du är självklart de Beauvoir
vi söker svar
för det blir dimmigt när jag håller din hand

Du och jag
När som gråa tunnelväggar drar förbi
plötsligt ser vi Samarkand i månsken, ganska snyggt
Det känns så tryggt
att va i dimman tillsammans med dig

Jag kan vara Charlie Parker, vilka saker
man kan göra när man svävar som en pilgrimsfalk
Och då är du Billie Holiday, ja håll om mej
din glädje och din sorg, en väldig borg för mej
Jag älskar dej

Du och jag
Vi tar rulltrappan som går upp till Moskva
Sköna Lili Brik, det är du och jag din lilla hund
Varenda stund
är det så dimmigt när jag är här med dig

Du kan vara Frida Kahlo dina tavlor
lyser blod och guld och livets obeveklighet
Och då är jag Che Guevara, jag vill fara
runt vår jord och mina ord ska va en frihetspakt
en kärleksakt

Du och jag
Vi går Lundagatan hem från Zinkensdamm
Tänk att du är du och jag är jag, och det duger bra
precis i dag
när allt är klart, fast dimman rullar in från sjön
Du är du och jag är jag, det duger jävligt bra
precis i dag

Detta är en text jag gjort till Erroll Garners låt Misty.
Lyssna på inspelning av den här låten här.
<https://www.youtube.com/watch?v=MzA5RbadJrU>

De stora orden

Jag hörde förstrött på riksdagsdebatten
där någon mässade om frihet
frihet att äga, frihet att tala

och någon höll med.
Vår stolta demokrati
vi ska alltid stå upp för vår rätt.

Så fort jag hör hur de lyfter upp orden
högt över gatornas verklighet
då tänker jag, vaksam, på spänn

Ska ni ta mina pengar,
ska pojkarna dö
i något nytt och meningslöst krig?

Det är med de stora orden de ljuger mest.

Handlingslistan

Trygga räkor, stenbitsrom
rödbrokig högrevsfärs, babyspenat
fattiga riddare, sherryvinäger
svarta tankar, milda makter
övergödda förväntningar
le mot juste

Lyckans ost, andra bullar
grämelsens bittra pastiller
blodmjölsplättar och inälvsmat
pocherade drömmar om kärlek
förhoppningar, lätt grusade
dagarnas skum

Dillvippor, kvastvis knutna
rårakor, ramslök och ris
ångestdämpande sötma och syra
en ofelbar, tröstande ledstång
kalvdans på valsad plåt
vredens druvor

Varje dag är ännu en dag att leva ...

Ännu en dag

Jag minns stjärnskott
när allt var första gången
kän, rus, extas.
Väldiga ord,
musik som fyllde själen,
kärlek, vänskap, solidaritet.

Men vad söker jag i dag
i dessa trånga raviner
där stålfjädrar sprätte
mellan bergväggarna?

Under den oändliga stjärnhimlen,
över de vida slätterna
meandrar tankarna långsamt och brett.
Varje dag är ännu en dag att leva
och lugnt bär floden min hälsning
till havet där fiskarna bor.